

**TYÖ- JA TASA-
ARVOASIAINVALIOKUNNAN LAUSUNTO
12/2002 vp**

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi vuokratyöntekijöiden työehdoista (vuokratyödirektiivi)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 10 päivänä kesäkuuta 2002 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi vuokratyöntekijöiden työehdoista (vuokratyödirektiivi) (U 29/2002 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Liisa Heinonen, työministeriö

- vanhempi hallitussihteeri Päivi Kantanen, työministeriö
- vastaava lakimies Jorma Rusanen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- lakimies Juri Aaltonen, Toimihenkilökeskujärjestö STTK ry
- lakimies Minna Helle, Akava ry
- varatuomari, asiamies Mikko Nyyssölä, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT
- asiamies Nina Pärssinen, Palvelutyönantajat ry
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät
- lakimies Rainer Heino, Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Vuokratyödirektiivin tarkoituksena on parantaa vuokratyön laatua takaamalla syrjimättömyyden periaatteen noudattaminen vuokratyöntekijöihin ja luoda vuokratyövoiman käytölle asianmukaiset puitteet, joilla edistetään työmarkkinoiden moitteetonta toimintaa ja työllisyyttä. Tavoitteet pyritään saavuttamaan säätämällä yhteisön tasolla sovellettavista vuokratyösuhteiden vähimmäisehdoista (vähimmäisdirektiivi).

Kansalliset lainsäädännöt ja käytännöt eroavat siinä määrin vuokratyöntekijöiden asemaa koskevien säännösten ja käytäntöjen osalta, että niillä ei yksistään saada toteutettua yhteisön yhteiskunnallisia työllisyyttä ja työelämää koskevia tavoitteita työn laadun sekä työntekijöiden suojelun kehittämisessä.

Direktiiviehdotuksen mukaan vuokratyöntekijöitä on kohdeltava työhön ja työpaikkaan liittyvien keskeisten työolojen ja työehtojen osalta

toimeksiannon aikana vähintään samantasoisesti kuin vastaavia käyttäjäyrityksen työntekijöitä.

Direktiiviehdotus on jatkoa yhteisön lainsäädäntöehdotuksille, joilla on pyritty parantamaan epätyypillisissä työsuhteissa olevien työntekijöiden elin- ja työolosuhteita.

Valtioneuvoston kanta

Suomi hyväksyy direktiiviehdotuksen tavoitteen parantaa vuokratyön laatua ja luoda vuokratyövoiman käytölle asianmukaiset puitteet.

Direktiiviehdotuksen mukaan vuokratyöntekijän keskeisten työehtojen ja työolojen vertailu tapahtuisi yksilötasolla suhteessa käyttäjäyrityksessä vastaavaa työtä tekevän työntekijän keskeisiin työehtoihin ja työoloihin.

Suomessa vuokratyöntekijän työsuhteessa sovellettavista vähimmäistyehtoista säädetään työsopimuslaissa. Jos vuokratyönantaja ei ole si-

dottu ns. normaalisitovaan työehtosopimukseen eikä ole velvollinen noudattamaan työsuhteeseen yleissitovaa työehtosopimusta, vuokratun työntekijän työsuhteessa sovelletaan vähintään käyttäjäyritystä sitovan työehtosopimuksen määräyksiä. Työsopimuslain sääntelyn tarkoituksena on suojella vuokratyöntekijöitä sekä turvata vähimmäisehdot. Suomen lainsäädäntö ei kuitenkaan täytä direktiiviehdotuksen kaikkia vaatimuksia, ja ehdotus edellyttäisi eräitä lainsäädäntömuutoksia, mikäli se hyväksyttäisiin ehdotetussa muodossa.

Suomella on voimassa selvittelyvarauma useisiin direktiiviehdotuksen kohtiin. Hallituksen yksilöidynnän kannan muodostaminen vaatii vielä eräiltä osin lisäselvitystä ehdotuksen tarkasta sisällöstä ja sen merkityksestä suhteessa Suomen lainsäädäntöön ja työehtosopimusjärjestelmään.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta katsoo, että vuokratyödirektiivin säätäminen on välttämätön osa epätyypillisiä töitä koskevaa säännöstöä Euroopan unionin tasolla. Direktiivi täydentää epätyypillisissä työnteon muodoissa työskentelevien asemaa turvaavaa yhteistä eurooppalaista pohjaa ja tasapainottaa joustavuuden lisäämiseksi hyväksyttyjä osatyötyötä ja määräaikaista työtä koskevia direktiivejä.

Vuokratyövoiman käyttö on viime vuosina selvästi lisääntynyt sekä Suomessa että muualla Euroopan unionin alueella. Sen osuus työvoimasta on Suomessa noin 1,6 %, ja sen arvellaan edelleen lisääntyvän. Euroopassa vuokratyövoimaa lasketaan olevan keskimäärin noin 2,5 % työvoimasta. Miesten ja naisten osuudet vuokratyövoimasta vaihtelevat eri jäsenmaissa. Suomessa ja Ruotsissa naisten osuus vuokratyöntekijöistä on noin 80 %, joten vuokratyöntekijöiden aseman parantaminen edistää osaltaan myös miesten ja naisten välistä tasa-arvoa työelämässä.

Direktiiviehdotuksen lähtökohdat, joita ovat syrjimättömyyden periaate ja käyttäjäyrityksen vastaavaa työtä tekevän työntekijän käyttäminen vertailukohtana, ovat valiokunnan käsityksen mukaan oikeita. Suomen työsopimuslaissa on omaksuttu samat periaatteet, kuitenkin siten, että vuokratyöntekijään voidaan soveltaa myös vuokratyötä varten tehtyä erillistä työehtosopimusta. Tällaisia työehtosopimuksia on tehty lähinnä aloilla, joissa käyttäjäyritystä sitovaa työehtosopimusta ei ole, ja myös näissä sopimuksissa tavoitteena on ollut turvata vuokratyöntekijöille käyttäjäyrityksessä sovellettavan tasoiset työehdot. Direktiiviehdotuksen 5 artiklan 3 kohdan mukainen poikkeus mahdollistaa tällaisten työehtosopimusten tekemisen myös jatkossa.

Direktiiviehdotuksen 5 artiklan 2 kohdan mukaan käyttäjäyrityksiperiaatteesta voidaan poiketa, jos vuokrausyritys maksaa vuokratyöntekijälle palkkaa myös toimeksiantojen väliseltä ajalta. Ehdotuksen 5 artiklan 4 kohdan mukaan käyttäjäyrityksiperiaatetta ei tarvitsisi noudattaa alle 6 viikon pituisissa toimeksiannoissa. Valiokun-

nan saaman tiedon mukaan jopa 60 % vuokratyösuhteista on alle 6 viikon pituisia. Valiokunta katsoo, että 5 artiklan 2 ja 4 kohdan mukaiset poikkeusmahdollisuudet ovat ongelmallisia mahdollistaessaan syrjimättömyysperiaatteen soveltamisen kiertämisen ja heikentäessään näin direktiivin tarkoituksen toteutumista. Valiokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto pyrkii direktiivin jatkovalmistelussa siihen, että näin laajat poikkeusmahdollisuudet syrjimättömyysperiaatteen soveltamisalasta poistetaan.

Direktiiviehdotuksen 6 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan velvoitettaisiin käyttäjäyritys informoimaan vuokratyöntekijöitä vapaista työpaikoista ja kielletäisiin lausekkeet, joilla käytännössä estetään työsuhteen solmiminen käyttäjäyrityksen ja vuokratyöntekijän välillä. Tällaisia lausekkeitä on ollut sekä vuokrausyrityksen ja käyttäjäyrityksen että vuokrausyrityksen ja vuokratyöntekijän välisissä sopimuksissa ja niillä on usein tosiasiallisesti pystytty estämään vuokratyöntekijän siirtyminen käyttäjäyrityksen työntekijäksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että vuokratyöntekijälle turvataan mahdollisuus siirtyä halutessaan vuokratyöstä normaaliin työsuhteeseen. Valiokunta katsoo, että direktiiviehdotuk-

sen 6 artiklan 1 ja 2 kohdan mukainen sääntely on perusteltu ja myös Suomen lainsäädäntöön on syytä tehdä tällaiset työllistymisen esteet poistavat muutokset.

Direktiiviehdotuksen 6 artiklan 4 ja 5 kohta koskevat vuokratyöntekijälle annettavia sosiaalipalveluja ja koulutusta. Valiokunnan käsityksen mukaan on tärkeää turvata vuokratyöntekijälle vastaavat sosiaalipalvelut ja koulutus kuin käyttäjäyrityksen työntekijöille. Valiokunta pitää kuitenkin välttämättömänä, että direktiiviehdotus muotoillaan näiltä kohdin niin täsmällisesti, että kaikissa tapauksissa on selvää, millaisia palveluja ja koulutusta tarkoitetaan ja kumman, käyttäjäyrityksen vai työnantajana toimivan vuokrausyrityksen tehtävänä on kyseisten palvelujen tai koulutuksen järjestäminen ja kustantaminen.

Lausunto

Lausuntonaan työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta kunnioittavasti ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan edellä esitetyn täsmennyksin.

Helsingissä 20 päivänä syyskuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
 vpj. Raija Vahasalo /kok
 jäs. Tuula Haatainen /sd
 Pertti Hemmilä /kok
 Leea Hiltunen /kd
 Anne Holmlund /kok
 Anne Huotari /vas (osittain)
 Kyösti Karjula /kesk
 Esa Lahtela /sd

Pertti Mäki-Hakola /kok
 Petri Neittaanmäki /kesk
 Håkan Nordman /r
 Lauri Oinonen /kesk
 Pirkko Peltomo /sd
 Tero Rönni /sd
 Osmo Soininvaara /vihr (osittain)
 Jaana Ylä-Mononen /kesk
 vjäs. Matti Kangas /vas (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.